

КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ У МІСТІ ДЕРГАЧІ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гузенко Д.Т. , гр. 206-226-01

Науковий керівник – ст. викладач **Кравченко Л.І.**
Державний біотехнологічний університет

Місто Дергачі, площею 19,1 км², знаходиться на відстані 16 км у північно-західному напрямку від м. Харкова. Розташоване на річці Лопань, простягається на відстань близько 7 км з північного заходу на південний схід. Навколо міста на відстані до 2-х км розташовані села (рис.1).

Рисунок 1 – План міста Дергачі

На 2022 рік населення Дергачів складало 18 тис. осіб [1]. Після повернення до мирного життя його мешканцям необхідно забезпечити комфортне проживання в упорядкованому та гарно озеленому середовищі. Численними науковими розробками доведено, що з рослинністю пов'язана можливість зміни багатьох якісних характеристик міського середовища. Художніми засобами озеленення можна забезпечувати фізичний, біокліматичний, психологічний, естетичний комфорт його мешканцям [2]. Завдяки функціонуванню в місті рослин проявляється властивість територій підтримувати екологічну рівновагу. Тому сукупність зелених насаджень ще називають природним каркасом міського ландшафту. З 50-х років минулого століття в Україні успішно реалізується метод озеленення, коли всі насадження об'єднуються у комплексну зелену зону міста, що надає змогу планово вирощувати садивний матеріал у місцевих розсадників та раціонально його

використовувати. Формуючи рослинні угруповання на садово-паркових об'єктах створюють різні фітоценози. Запорукою їх стійкості є чітке дотримання місця розміщення у відповідності екотопу.

Відповідно до класифікації українського ботаніка О.О. Лаптева (Лаптев О.О., 1998), дослідження території міста надало можливість виділити п'ять екотопів:

1. Центральна частина міста – площа Перемоги з Будинком культури – характеризується забрудненням повітря та ґрунту від інтенсивного руху автотранспорту. Площа є тепловим островом. Внаслідок значної кількості заасфальтованої поверхні влітку температура повітря значно підвищена, а взимку — знижена; виявлено підвищений рівень шуму та освітленості вдень.

Пропонується збільшити зелену смугу за зовнішнім периметром площі рядовими посадками липи серцелистої (*Tilia cordata*) та клена гостролистого (*Acer platanoides*), за внутрішнім – групами кущів, що цвітуть в різні строки: навесні – форзиція європейська (*Forsythia europaea*), бузок звичайний (*Syringa vulgaris*), влітку – спіреї (рід *Spiraea* L.) різних видів. На площі розміщуються пам'ятник Т.Г. Шевченку та інші скульптури, які потребують асортименту рослин, обраних за декоративно-художнім принципом.

2. Рекреаційна зона – складається з двох скверів, розташованих подалі від інтенсивного руху. В них вже створено сприятливий мікроклімат, а саме, влітку достатньо сонячного світла, існуючі дерева надають необхідне затінення та захист від вітрів. Ґрунт – чорнозем, характерний для лісостепової зони, середньої родючості, що сприяє розвитку багатьох декоративних рослин.

Пропонується один із скверів обладнати для дитячого відпочинку. Озеленення виконати за нормативами облаштування дитячих майданчиків, з використанням рослин з високими фітонцидними властивостями. Інший сквер озеленити для тихого відпочинку мешканців старшої вікової категорії, висадивши в ньому декоративні рослинні угруповання з хвойних і листяних дерев та кущів. Доречними буде квітникове оформлення з багаторічних трав'янистих рослин у вигляді міксбордерів.

3. Промислові території, які знаходяться у північній частині міста – характеризуються підвищеним забрудненням повітря і ґрунту важкими металами та іншими хімічними речовинами через промислові викиди.

Пропонується відокремити ці території захисними насадженнями стійкими до відповідного забруднення. Асортимент рослин обирається за екологічним принципом, що забезпечить їх відносну довговічність.

4. Річковий екотоп (уздовж річки Лопань) – характеризується існуючою рослинністю, що складається з гігро- та мезофітів, які надають тінь та прохолоду. Річка впливає на мікроклімат з підвищеною вологістю повітря та більш комфортними температурними умовами протягом літа. Ґрунти алювіальні, з домішками піску, добре зволожені. Можливе

епізодичне локальне забруднення води через неправильне поводження з відходами.

Пропонується виконати санітарну обрізку дерев, вирізати кущі та самосів, що захаращують береги для формування невеличких мальовничих галявин. Заходами упорядкування та озеленення створити умови для підвищеного рекреаційного навантаження на екотоп. З розвитком відповідної інфраструктури може бути привабливим для відпочинку й харків'ян, а саме, риболовлі, прогулянок уздовж води та відпочинку на природі.

5. Екотоп вздовж залізниці, проходить через місто Дергачі з півночі на південь. Основна лінія пролягає поблизу таких районів, як Нові Дергачі та Моторна, що накладає певні незручності для їх мешканців. Уздовж залізничних колій мікроклімат характеризується підвищеним рівнем пилу та шуму через транспортні вібрації. Літня температура може бути вищою через тепловіддачу від металевих рейок і бетонних конструкцій. Ґрунт забруднений від багаторічного впливу залізничного транспорту, наприклад, технічними мастилами та хімічними речовинами для боротьби з бур'янами.

Пропонується виконати санітарну рубку зеленої смуги вздовж залізничної колії, але з дотриманням та доповненням її захисної ролі.

Таким чином, комплексна зелена зона міста Дергачі охопить садово-паркові об'єкти загального користування – сквери, рекреаційну зону вздовж р. Лопань; обмеженого користування – на ділянках приватної забудови, дитячих та навчальних закладів; закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон; спеціального призначення – насадження транспортних магістралей, вулиць, на ділянках санітарно-захисних зон, кладовищ.

Література

1. Дергачі веб-сайт: URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 16.09.2024).
2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць: підручник. Львів: Світ, 2005. 456 с.